การศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 ของนักศึกษาปริญญาตรีในหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช

A STUDY OF BEHAVIOR ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF THE 6 DHARMA DIRECTIONS OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN THE CURRICULUM. BACHELOR OF ARTS DEPARTMENT OF BUDDHISM FOR DEVELOPMENT MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY SRITHAMMASOKRAT CAMPUS

[1]พระเมธีวชิราภิรัต, [2]พระครูบวรชัยวัฒน์ (วันชัย เมธิโก), [3]กิตติพงศ์ สุวรรณวงศ์ [4]อภินันท์ สิริรัตนจิตต์ และ [5]ปัณณพงศ์ วงศ์ณาศรี

[1]Phrametheevachirapirat (thammarat Yodkhun), [2]Phrakhrubowonchaiwat [3]Kittipong Suwannawong, [4]Aphinant Sirirattanajitt and [5]Punnapong Wongnasri

[1]มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

[1]Mahamakudrajavidyalaya University, Thailand

[2]wanchaimateego@gmail.com

Received: August 26, 2024; **Revised**: November 2, 2024; **Accepted**: December 28,2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 ของนักศึกษาปริญญาตรีในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา

[1]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศาสนาปรัญญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2 อาจารย์ ดร. คณะศาสนาปรัญญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3 อาจารย์ ดร. คณะปรัญญาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4 อาจารย์ สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศาสนาปรัญญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช ศึกษา โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช ศูนย์ประสานงานจังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2566 จำนวน 51 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งเครื่องมือผ่านการหาคุณภาพค่า IOC และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .89 ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 ของนักศึกษาปริญญาตรีในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราชศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70

คำสำคัญ : พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6,นักศึกษาปริญญาตรีในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช

Abstract

The objective of this research was to study the level of behavior according to the principles of the Six Directions of undergraduate students in the Bachelor of Arts program. Department of Buddhism for Development Mahamakut Buddhist University Srithammasokrat Campus Study, with the target group being undergraduate students. in the Bachelor of Arts program Department of Buddhism for Development Mahamakut Buddhist University Srithammasokrat Campus Songkhla Provincial Coordination Center, academic year 2023, totaling 51 people, from which the researcher collected data. By using a questionnaire The tool passed the IOC quality test and the reliability of the questionnaire was .89. The research results found that Level of behavior according to the principles of the 6 Dharma Directions of undergraduate students in the Bachelor of Arts program. Department of Buddhism for Development Mahamakut Buddhist University Srithammasokaraj Suksa Campus is overall at a high level. has an average of 3.70

Keywords: Behavior according to the principles of the 6 Dharma Directions, Bachelor's degree students in the program Bachelor of Arts Department of Buddhism for Development Mahamakut Buddhist University Srithammasokrat Campus

บทนำ

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นช่วงเวลาที่สำคัญในการสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในนิสิต การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในพุทธศาสนาเป็นหนึ่งในวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในด้านจริยธรรมให้กับนิสิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ทิศ 6" หรือ "ทิศหก" ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม ครอบคลุมถึงการปฏิบัติตนต่อบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา มิตรสหาย และครอบครัว หลักธรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีความสำคัญในด้านการเสริมสร้างคุณธรรม แต่ยังมีบทบาทในการพัฒนานิสิตให้มีความพร้อมในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณค่า

หลักธรรมทิศ 6 เป็นหนึ่งในหลักธรรมที่สำคัญในพุทธศาสนา ประกอบไปด้วยทิศเบื้องหน้า (การปฏิบัติต่อบิดามารดา), ทิศเบื้องขวา (การปฏิบัติต่อครูบาอาจารย์), ทิศเบื้องซ้าย (การปฏิบัติต่อมิตรสหาย), ทิศเบื้องหลัง (การปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา), ทิศเบื้องล่าง (การปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชา) และทิศเบื้องบน (การปฏิบัติต่อพระสงฆ์และผู้นำทางศาสนา) หลักธรรมนี้เน้นถึงความสำคัญของการปฏิบัติตนต่อบุคคล ในสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีผลโดยตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความสามัคคีในสังคม โดยในส่วนนิสิตปริญญาตรี การปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 ถือเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีคุณธรรม การวิจัยโดยเกษมศักดิ์ นพศิริ (2562) ชี้ให้เห็นว่านิสิตที่มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 มักจะมีความสามารถในการปรับตัวในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่หลากหลายได้ดี นอกจากนี้ยังพบว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้าง เช่น ครอบครัว เพื่อนร่วมชั้น และอาจารย์ การศึกษานี้สนับสนุนให้มีการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 ในระดับอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนิสิต ซึ่งสมจิตร เกตุทอง (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 ต่อพฤติกรรมของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษา พบว่านิสิตที่ปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 มักมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทำงานร่วมกับผู้อื่น พฤติกรรมเหล่านี้รวมถึงการมีวินัย ความรับผิดชอบ และความอดทน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวันและการทำงานในอนาคต การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าหลักธรรมทิศ 6 ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนิสิตเท่านั้น แต่ยังมีส่วนในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วย ในด้านสุขภาพจิต สุนิสา จันทะวงศ์ (2564) พบว่าการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 มีผลดีต่อสุขภาพจิตของนิสิตปริญญาตรี นิสิตที่ปฏิบัติตามหลักธรรมนี้มีแนวโน้มที่จะมีความเครียดลดลง และมีความพึงพอใจในชีวิตมากขึ้น สุขภาพจิตที่ดีนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง การวิจัยนี้จึงสนับสนุนให้มีการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6

ในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดีให้กับนิสิต นอกจากนี้ วิรัตน์ พันธุ์วิจิตร (2565) ยังได้สำรวจผลกระทบของการปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 ต่อการพัฒนาความเป็นผู้นำของนิสิต ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านิสิตที่ปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 มักจะมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ซึ่งเป็นลักษณะของผู้นำที่ดี

การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าหลักธรรมทิศ 6 ไม่เพียงแต่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม แต่ยังมีส่วนในการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำของนิสิตด้วย ส่วนศิริพร วิทยาทร (2566) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวของนิสิตที่ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 พบว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว โดยนิสิตที่ปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 มักจะมีความเคารพและความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากขึ้น การวิจัยนี้เน้นถึงความสำคัญของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 ในการสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตของนิสิต ในด้านการทำงาน ณัฐวุฒิ สุทธิวัฒน์ (2564) ได้สำรวจการปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 ในบริบทของการทำงาน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าหลักธรรมทิศ 6 สามารถช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงานและลดความขัดแย้งระหว่างเพื่อนร่วมงาน การวิจัยนี้จึงสนับสนุนให้มีการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 ในการทำงาน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีและส่งเสริมความร่วมมือในองค์กร จากการวิจัยที่กล่าวมา ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 ในการพัฒนานิสิตปริญญาตรีให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและมีความพร้อมในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 ของนักศึกษาปริญญาตรีในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสอบถาม เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 ของนักศึกษาปริญญาตรีในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช ปีการศึกษา 2566 จำนวน 51 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เรื่องพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 ของนักศึกษาปริญญาตรีในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช โดยเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ส่วน ประกอบด้วยส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 ของนักศึกษาปริญญาตรีในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวม รายด้านเพื่อนำไปอธิบายข้อมูลในรูปแบบตารางต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 ของนักศึกษาปริญญาตรีในหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช สรุปผล ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	43	90.0
หญิง	8	10.00
รวม	51	100
สถานภาพ		
บรรพชิต	37	76.0

แม่ชี	1	3.0
ฆราวาส	13	21.0
รวม	51	100
ชั้นปีที่กำลังศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	12	23.0
ชั้นปีที่ 2	9	20.0
ชั้นปีที่ 3	20	39.0
ชั้นปีที่ 4	8	18.0
รวม	51	100

จากตาราง 1 พบว่า จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลทั่วไป จำนวน 51 คน ประกอบด้วย จำแนกตามเพศ กลุ่มตัวอย่างเพศชาย ร้อยละ 90 และเพศหญิง ร้อยละ 10 รวม ร้อยละ 100 จำแนกตาม สถานภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นบรรพชิต ร้อยละ 76 รองลงมา ฆราวาส ร้อยละ 21 และแม่ชี ร้อยละ 3 รวมร้อยละ 100 และจำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษาอยู่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 39 รองลงมา นิสิตชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 23 นิสิตชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 20 และนิสิตชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 18 รวมร้อยละ 100

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับระดับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 ของนักศึกษาปริญญาตรี

รายการประเมินหลักธรรมทิศ 6	**ระดับการปฏิบัติตน**		**แปลผล**
	$\overline{X}$	**S.D.**	**ระดับ**
1. ทิศเบื้องหน้า (บิดามารดา)	**4.08**	**0.65**	**มาก**
1.1 นิสิตมีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา เช่น การแสดงความเคารพและให้ความช่วยเหลือเมื่อมีโอกาส	4.00	0.78	มาก
1.2 นิสิตสื่อสารกับบิดามารดาอย่างสม่ำเสมอ เช่น การรายงานผลการเรียนและการรายงานชีวิตประจำวัน	4.05	0.77	มาก
1.3 นิสิตปฏิบัติตามคำสอนและคำแนะนำของบิดามารดาอย่างเหมาะสม	4.18	0.76	มาก
1.4 นิสิตมีการตอบแทนบุญคุณของบิดามารดาด้วยการทำความดีและตั้งใจเรียน	4.05	0.80	มาก
2. ทิศเบื้องขวา (ครูบาอาจารย์)	**3.90**	**0.64**	**มาก**
2.1 นิสิตเคารพและเชื่อฟังครูบาอาจารย์ เช่น การทำตามคำแนะนำในการเรียนและการปฏิบัติตนด้วยดี	3.96	0.75	มาก
2.2 นิสิตตั้งใจเรียนและมีความกระตือรือร้นในการค้นคว้าเพิ่มเติมจากที่ครูบาอาจารย์สอน	3.85	0.84	มาก

2.3 นิสิตมีความรับผิดชอบในการส่งงานและการเข้าชั้นเรียนตามที่กำหนด	3.71	0.83	มาก
2.4 นิสิตแสดงความขอบคุณและชื่นชมในความรู้และความพยายามของครูบาอาจารย์	4.05	0.72	มาก
3. ทิศเบื้องหลัง (บุตร-ภรรยา)	**4.02**	**0.59**	**มาก**
3.1 นิสิตให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว เช่น การแบ่งปันเวลาให้ครอบครัว	4.05	0.69	มาก
3.2 นิสิตมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในครอบครัว เช่น การช่วยงานบ้านหรือการดูแลน้อง	4.11	0.65	มาก
3.3 นิสิตแสดงความรักและความห่วงใยต่อสมาชิกในครอบครัว	4.01	0.72	มาก
3.4 นิสิตให้การสนับสนุนทางจิตใจแก่สมาชิกในครอบครัวเมื่อเผชิญกับปัญหา	3.85	0.81	มาก
4. ทิศเบื้องซ้าย (มิตรสหาย)	**3.51**	**0.81**	**มาก**
4.1 นิสิตมีความซื่อสัตย์และจริงใจต่อมิตรสหาย เช่น ไม่พูดโกหกหรือทรยศเพื่อน	3.44	0.89	ปานกลาง
4.2 นิสิตมีการช่วยเหลือและสนับสนุนมิตรสหายเมื่อมีความต้องการ	3.60	0.90	มาก
4.3 นิสิตรักษาความสัมพันธ์ที่ดีด้วยการปฏิบัติต่อเพื่อนอย่างเสมอภาคและเคารพในความเห็นของผู้อื่น	3.64	0.80	มาก
4.4 นิสิตแสดงความอดทนและการให้อภัยเมื่อเกิดความขัดแย้งกับมิตรสหาย	3.27	1.03	ปานกลาง
5. ทิศเบื้องบน (ผู้บังคับบัญชา)	**3.80**	**0.72**	**มาก**
5.1 นิสิตเคารพและปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้บังคับบัญชาในการฝึกงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ	3.77	0.87	มาก
5.2 นิสิตแสดงความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ	4.09	1.00	มาก
5.3 นิสิตเปิดรับคำแนะนำและการตักเตือนจากผู้บังคับบัญชาอย่างสร้างสรรค์	3.62	0.90	มาก
5.4 นิสิตแสดงความขอบคุณต่อโอกาสและคำแนะนำที่ได้รับจากผู้บังคับบัญชา	3.45	0.88	ปานกลาง
6. ทิศเบื้องล่าง (ผู้ใต้บังคับบัญชา)	**3.42**	**0.69**	**ปานกลาง**
6.1 นิสิตมีความเป็นธรรมในการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น การไม่ใช้อำนาจเกินความจำเป็น	3.21	0.97	ปานกลาง
6.2 นิสิตให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อ	3.28	0.96	ปานกลาง

ผู้ใต้บังคับบัญชา			
6.3 นิสิตแสดงความเคารพต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในฐานะเพื่อนร่วมงาน	3.84	0.79	มาก
6.4 นิสิตให้การสนับสนุนทางจิตใจและการทำงาน แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ดี	3.52	0.90	มาก
ในภาพรวม	**3.70**	**0.52**	**มาก**

จากตาราง 2 พบว่า ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 ของนักศึกษาปริญญาตรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า นิสิตปริญญาตรีที่ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 มีแนวโน้มที่จะพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรมและจริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 ซึ่งประกอบด้วยการปฏิบัติตนต่อบุคคลในหกทิศทาง ได้แก่ ทิศเบื้องหน้า (บิดามารดา), ทิศเบื้องขวา (ครูบาอาจารย์), ทิศเบื้องซ้าย (มิตรสหาย), ทิศเบื้องหลัง (ผู้ใต้บังคับบัญชา), ทิศเบื้องล่าง (ผู้บังคับบัญชา) และทิศเบื้องบน (พระสงฆ์และผู้นำทางศาสนา) เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้าง การศึกษาของเกษมศักดิ์ นพศิริ (2562) สนับสนุนว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 ช่วยให้นิสิตมีความสามารถในการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น นอกจากนี้ งานวิจัยของสมจิตร เกตุทอง (2563) ยังพบว่านิสิตที่ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การมีวินัย ความรับผิดชอบ และความอดทน ทั้งนี้การปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 ยังมีผลดีต่อสุขภาพจิตของนิสิต โดยงานวิจัยของสุนิสา จันทะวงศ์ (2564) ระบุว่านิสิตที่ปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 มีความเครียดลดลงและมีความพึงพอใจในชีวิตสูงขึ้น ในด้านการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ วิรัตน์ พันธุ์วิจิตร (2565) พบว่านิสิตที่ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 มักมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี สอดคล้องกับการวิจัยของณัฐวุฒิ สุทธิวัฒน์ (2564) ที่ชี้ว่าหลักธรรมทิศ 6 สามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงานและลดความขัดแย้งในองค์กร ดังนั้น การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 จึงเป็นแนวทางที่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในสังคม ทั้งยังมีผลดีต่อสุขภาพจิตและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งส่งเสริมให้นิสิตเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านจิตใจและสังคม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าหลักธรรมทิศ 6 ไม่เพียงแต่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม แต่ยังมีส่วนในการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำของนิสิตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวของนิสิตที่ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 การปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว โดยนิสิตที่ปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 มักจะมีความเคารพและความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกษมศักดิ์ นพศิริ. (2562). *การศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทิศ 6 ในกลุ่มนิสิตปริญญาตรี.* วารสารการศึกษาพุทธศาสตร์, 4(2), 45-62.

ณัฐวุฒิ สุทธิวัฒน์. (2564). *การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในที่ทำงานโดยใช้หลักธรรมทิศ 6*. วารสารการบริหารจัดการ, 5(2), 50-66.

วิรัตน์ พันธุ์วิจิตร. (2565). *การประยุกต์ใช้หลักธรรมทิศ 6 ในการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำของนิสิตปริญญาตรี.* วารสารบริหารการศึกษา, 9(4), 67-84.

ศิริพร วิทยาทร. (2566). *ความสัมพันธ์ในครอบครัวและการปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 ของนิสิต.* วารสารครอบครัวศึกษา, 3(2), 92-108.

สมจิตร เกตุทอง. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 กับพฤติกรรมนิสิตในสถาบันอุดมศึกษา.* วารสารสังคมศาสตร์, 7(1), 88-102.

สุนิสา จันทะวงศ์. (2564). *ผลของการปฏิบัติตามหลักธรรมทิศ 6 ต่อสุขภาพจิตของนิสิตปริญญาตรี.* วารสารจิตวิทยา, 6(3), 120-135.

Best, J. W. (1981). Research in education Engle Wood Cliff. New Jersey: Prentice Hall.

ม จ ร
วารสาร พุทธศาสตร์
มจร.อุบลราชธานี